

Ondertussen in de archeologie

Nieuws uit SIKB en het CCvD Archeologie

Op 21 oktober kwam het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie bijeen voor een vergadering met veel inhoudelijke onderwerpen. De zaal in het Waterschapshuis in Amersfoort was dan ook zeer goed gevuld. Een impressie van het besprokene.

Knelpunten bij deponeren

Allereerst werd uitgebreid stilgestaan bij een aantal knelpunten bij het fysiek deponeren en bij het aanleveren volgens de Pakbon.

SIKB-medewerkers Roeland Heuff en Esther Wieringa leidden het item in.

Het archeologisch depotbeheer dient het bewaren van vondsten en documentatie voor de generaties na ons, voor de beleving van het cultureel erfgoed anno nu en voor later onderzoek. Het aanbieden van archeologische materiaal gaat vergezeld van een Pakbon, een format voor de beschrijving van wat wordt aangeleverd. In de praktijk schuurt het nogal eens tussen de aanbieders en ontvangers van materiaal. Onduidelijkheden over hoe gedetailleerd omschrijvingen dienen te zijn enerzijds, en uitlopende reactie (langer dan de afgesproken zestien weken) op ontvangst anderzijds vormen enkele van de knelpunten die met name door de NVAO zijn gesignaleerd. Een eerder overleg tussen direct betrokkenen vanuit bedrijven en depots heeft tot een aantal aanbevelingen aan het CCvD geleid.

De leden van het CCvD herkennen de knelpunten, en ook de tijdens de vergadering ingebrachte waarneming vanuit de VOiA dat er gaandeweg een soms zelfs forse voorraad van vondsten en monsters is opgebouwd in de tijdelijke depots van bedrijven, waarmee een duidelijk signaal wordt afgegeven dat dit het oude probleem niet oplost.

Korte termijn

Sommige problemen zijn wel op korte termijn op te lossen, bijvoorbeeld door bij het aanleveren een foutenrapport aan te bieden waarin bijvoorbeeld ontbrekende vondsten of omissies in de documentatie worden vermeld. Daar zou nu al mee gestart kunnen worden. In feite komt dat neer op een zelfevaluatie en de wens om het deponeren niet als sluitpost, maar als sluitstuk van het hele onderzoeksproces te beschouwen, een ander knelpunt, de overschrijding van de afgesproken termijn van zestien weken – met gevolgen voor de certificaathouders –, zou besproken kunnen worden met de certificerende instellingen. Op middellange termijn moeten de BRL en de KNA een duidelijker en meer toetsbare omschrijving gaan bevatten van wat verstaan wordt onder kwalitatieve documentatie. In januari wordt met betrokkenen verder gesproken over het uitwerken van de oplossingsrichtingen.

Leidraad voor aardewerk

Daarna werd ingezoomd op de inhoud, namelijk het bespreken van het ontwerp van de KNA-leidraad voor aardewerk uit de Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe en nieuwste tijd. Het CCvD besloot eerder tot het opstellen van deze leidraad opdat kennis over deze materiaalcategorie kan worden ontsloten met als doel het leveren van een bijdrage aan de kwaliteit van het onderzoek. Door het ontbreken van een algemeen aanvaarde standaard voor de beschrijving en analyse van aardewerk uit deze verschillende periodes is het onderzoek dat in de afgelopen decennia is uitgevoerd niet altijd goed te vergelijken. Nu kan onderzoek met deze leidraad als hulpmiddel daarin verandering brengen. Door de analyse van aardewerk gericht uit te voeren, in relatie tot de onderzoeksvragen, kan een databestand worden opgebouwd dat ook voor (toekomstig) vergelijkend en synthetiserend onderzoek geschikt is.

Joep Hendriks en Menno Dijkstra, beiden verbonden aan de Universiteit van Amsterdam, presenteerden namens het auteurscollectief het concept voor een KNA-leidraad en kregen daarvoor veel lof toegezwaaid. Het ontwerp is doelgroep gericht, zo werd onder andere opgemerkt, en zou ook een mooie inhoudelijke aanvulling zijn op de readers binnen het onderwijs. Het CCvD besloot het ontwerp vrij te geven voor commentaar.

Jaarplan

Alvorens de stap werd gezet naar modern oorlogserfgoed, werd stilgestaan bij het jaarprogramma 2019/2020 van het CCvD. Onder andere werd aandacht besteed aan het project 'Verwachtingskaarten'. Dit is een initiatief van een consortium van bedrijven/adviseurs. Het doel van de samenwerking is het opstellen van een (KNA) Handleiding waaruit duidelijk moet blijken aan welke (minimum-)eisen een gemeentelijke archeologische kaart in de toekomst kan voldoen. De RCE heeft financiële ondersteuning voor het project toegezegd. Bij zes gemeenten wordt nu een testfase gehouden en de verwachting is dat de resultaten daarvan versneld door het CCvD kunnen worden geagendeerd. Ten aanzien van het project 'Handreiking Digitale Controle van de op te leveren Onderzoeksgegevens' werd opgemerkt dat deze volgtijdig is op de energie die nu in het werken met de Pakbon wordt gestoken. Verheugd werd geconstateerd dat het project Inkopen en aanbesteding – Branchedossier Archeologie in samenwerking met PIANOo is voltooid en leidt tot een informatiemiddag op 13 november aanstaande. U kunt zich hiervoor nog aanmelden, [klik hier](#).

In december stelt het CCvD het jaarplan vast.

Modern oorlogserfgoed

Daarna was het tijd om aandacht te besteden aan modern oorlogserfgoed. Arjen Bosman (Military Legacy) en Mathieu Willemsen (Nationaal Militair Museum) presenteerden hun bevindingen naar aanleiding van de in opdracht van SIKB-CCvD uitgevoerde inventarisatie naar het waarderen en aanleveren van resten uit met name de Tweede Wereldoorlog. In de voorbije twintig jaar is het professioneel archeologisch onderzoek naar resten van modern oorlogserfgoed, en met name dat uit de Tweede Wereldoorlog, enorm toegenomen. Tegelijk is er steeds meer discussie over zaken als wetenschappelijke noodzaak (wat willen we weten, welke resten willen we behouden?) en is er onduidelijkheid over de relatie met andere wet- en regelgeving, zoals de Wet wapens en munitie.

'Opvallend daarbij is dat er problemen worden gesignaleerd wanneer het om resten uit de Tweede Wereldoorlog gaat', merkten Bosman en Willemsen op. 'Dit onderdeel van het bodemarchief, zo wordt dan opgemerkt, is deels niet van Nederlandse herkomst. Een probleem dat niet te berde wordt gebracht bij de vondst van militaire resten van Britten, Russen of Fransen uit 1799 in Noord-Holland of van met de Opstand geassocieerde Spaanse resten uit de 17e eeuw in Noord-Brabant. Blijkbaar is de nabijheid in tijd nog een drempel om alle resten uit de Tweede Wereldoorlog als volledig Nederlands erfgoed te bestempelen'. Het (internationale) eigendomsrecht is onderwerp van nog veel juridische studie. Wat onder andere ook te maken heeft met het recent verdwijnen van de resten van enkele Nederlandse oorlogsschepen uit de Javaanse wateren.

Foto: M. Hemminga (Archol)

KNA-systematiek voldoet

Het rapport van de onderzoekers bevat een groot aantal conclusies en aanbevelingen. Daaronder: 'Het is aan te raden voor erfgoed van de Tweede Wereldoorlog geen aparte aanpak te gebruiken maar dezelfde die voor andere (zowel oudere als jongere) perioden wordt gehanteerd. Vondsten uit deze periode, van welke aard dan ook, zijn onmiskenbaar als erfgoed te beschouwen. Dit concept dient te worden uitgedragen binnen alle lagen, zowel in de uitvoering, 'handhavende als in het beleidsmatige deel van de erfgoedsector'. Voor het waarderen, en onderstateden zij, 'voldoet voorlopig de huidige KNA-systematiek' Ook adviseren de onderzoekers 'geen onderscheid te maken ten aanzien van vondsten van Nederlandse aanmaak, dan wel geïmporteerde objecten die in Nederland door de burgerbevolking of door Nederlandse militairen zijn gebruikt, en de vondsten van niet Nederlandse herkomst, die door Nederlandse militairen, door buitenlandse militairen of door de burgerbevolking zijn gebruikt. Alle objecten worden als erfgoed beschouwd, en dienen van de Erfgoedwet en de Wet wapens en munitie behandeld te worden'. De onderzoekers merkten ook op dat 'de Erfgoedwet en de Wet wapens en munitie gelijkwaardige wetten zijn. Wapens die als erfgoed zijn bestempeld, dienen als zodanig te worden behandeld volgens de regels van de Erfgoedwet'.

Het CCvD was onder de indruk van de bevindingen van de onderzoekers en nam hun aanbevelingen voor de eerstkomende vervolgstappen over, zoals: 'dat er een sterke behoefte bestaat om vast te stellen dat modern oorlogserfgoed ERFGOED betreft.'

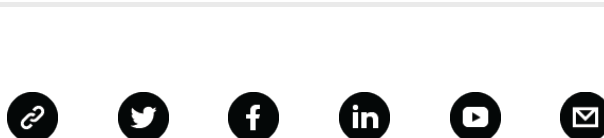
Naar verwachting zal het rapport in november op de website van SIKB gepubliceerd worden.

Veldraadpleging kwaliteitssysteem

De volgende bijeenkomst van het CCvD is op 9 december aanstaande, in Het Huis van Hilde in Castricum. Voorafgaand daaraan vindt de veldraadpleging plaats in het kader van de evaluatie van het op 1 juli 2016 in werking getreden kwaliteitssysteem archeologie.

Aanmelden, [klik hier](#).

De verslagen van het CCvD Archeologie zijn [hier terug te vinden](#).

info@sikb.nl / www.sikb.nl

[Klik hier om u af te melden voor deze e-mails.](#)